

Programare funcțională

Introducere în programarea funcțională folosind Haskell
C08

Claudia Chiriță

Denisa Diaconescu

Departamentul de Informatică, FMI, UB

Monade - privire de ansamblu

Despre intenție și acțiune

[1] S. Peyton-Jones, Tackling the Awkward Squad: ...

- [1] A purely functional program implements a function; it has no side effect.
- [1] Yet the ultimate purpose of running a program is invariably to cause some side effect: a changed file, some new pixels on the screen, a message sent, ...

Exemplu

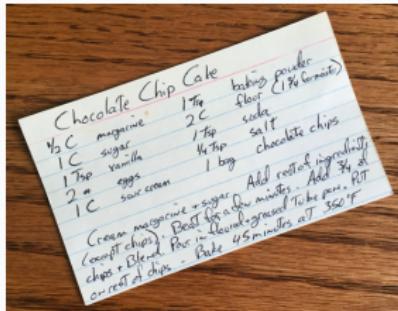
```
putChar :: Char -> IO ()  
Prelude> putChar '!'
```

reprezintă o comandă care, **dacă va fi executată**, va afișa un semn de exclamare.

Mind-Body Problem - Rețetă vs Prăjitură

c :: Cake

r :: Recipe Cake

IO este o rețetă care produce o valoare de tip a.

Motorul care citește și execută instrucțiunile IO se numește **Haskell Runtime System** (RTS). Acest sistem reprezintă legătura dintre programul scris și mediul în care va fi executat, împreună cu toate efectele și particularitățile acestuia.

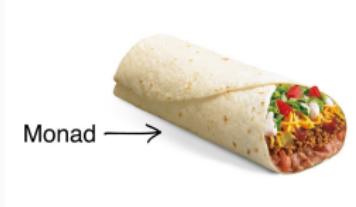
Ce este o monadă?

Există multe răspunsuri, variind între

- O monadă este o clasă de tipuri în Haskell.
- "All told, a monad in X is just a monoid in the category of endofunctors in X , with product \times replaced by composition of endofunctors and unit set by the identity endofunctor."

Saunders Mac Lane, Categories for the Working Mathematician, 1998.

- O monadă este un burrito. <https://byorgey.wordpress.com/2009/01/12/abstraction-intuition-and-the-monad-tutorial-fallacy/>

<https://twitter.com/monadburritos>

Funcții îmbogățite și efecte

- Funcție simplă: $x \mapsto y$

știind x , obținem **direct** y

- Funcție îmbogățită: $x \mapsto$

știind x , putem să **extragem** y și să producem un **efect**

Referințe:

<https://bartoszmilewski.com/2016/11/21/monads-programmers-definition/>

<https://bartoszmilewski.com/2016/11/30/monads-and-effects/>

Funcții îmbogățite și efecte

Funcție îmbogățită: $x \mapsto$

Exemplu:

Folosind tipul **Maybe a**

```
data Maybe a = Nothing | Just a
```

```
f :: Int -> Maybe Int
```

```
f x = if x < 0 then Nothing else Just (x+1)
```

Cum putem aplica f de două ori peste 0 și să obținem Just 2?

Clasa de tipuri Monad

```
class Applicative m => Monad m where
    (=>=) :: m a -> (a -> m b) -> m b
    (=>)  :: m a -> m b -> m b
    return :: a -> m a
```

În Haskell, monada este o clasă de tipuri!

Clasa **Monad** este o extensie a clasei **Applicative**!

- m a este tipul **comenzilor** care produc rezultate de tip a (și au efecte laterale)
- $a \rightarrow m b$ este tipul **continuărilor** / a funcțiilor cu efecte laterale
- $>>=$ este operația de „secvențiere” a comenzilor

Funcții îmbogățite și efecte

Funcție îmbogățită: $x \mapsto$

`(>=) :: m a -> (a -> m b) -> m b`

Exemplu:

Folosind tipul **Maybe a**

```
data Maybe a = Nothing | Just a
f :: Int -> Maybe Int
f x = if x < 0 then Nothing else (Just x+1)
```

Cum putem aplica f de două ori peste 0 și să obținem Just 2?

```
> f 0 >= f
```

Proprietățile monadelor

Asociativitate și element neutru

Operația `>=` este asociativă și are element neutru `return`

- Element neutru (la dreapta):

$$(\mathbf{return} \ x) \ >= \ g = g \ x$$

- Element neutru (la stânga):

$$x \ >= \ \mathbf{return} = x$$

- Asociativitate:

$$(f \ >= \ g) \ >= \ h = f \ >= (\lambda \ x \rightarrow (g \ x \ >= \ h))$$

Un exemplu care citește și afișează un string

```
getLine >=> putStrLn  
  
(>=>)  :: m a -> (a -> m b) -> m b  
getLine  :: IO String  
putStrLn :: String -> IO ()
```

De ce nu este suficient f_{map}?

Exemplu: **putStrLn <\$> getLine**

```
<$> :: Functor f => (a -> b) -> f a -> f b
getLine  :: IO String
putStrLn :: String -> IO ()
-- in exemplul nostru, b devine IO ()

-- [1] [2] [3]
putStrLn <$> getLine :: IO (IO ())
```

[1] **IO** din exterior reprezintă efectul pe care **getLine** trebuie să îl producă pentru a obține un **String** introdus de utilizator

[2] **IO** din interior reprezintă efectul care s-ar produce dacă **putStrLn** a fost evaluat

[3] () este tipul unitate întors de **putStrLn**

De ce nu este suficient f_{map}?

```
putStrLn <$> getLine :: IO (IO ())
```

Trebuie să unim efectele lui `getLine` și `putStrLn` într-un singur efect `IO!`

```
import Control.Monad (join)
join :: Monad m => m (m a) -> m a
join $ putStrLn <$> getLine
```

Notația do pentru monade

($>=$) :: $m\ a \rightarrow (a \rightarrow m\ b) \rightarrow m\ b$
($>$) :: $m\ a \rightarrow m\ b \rightarrow m\ b$

Notația cu operatori	Notația do	
$e >= \lambda x \rightarrow \text{rest}$	$x \leftarrow e$ rest	<code>binding' :: IO ()</code> <code>binding' =</code> <code> getLine >=</code> <code> putStrLn</code>
$e >= \lambda_{} \rightarrow \text{rest}$	e rest	<code>binding :: IO ()</code> <code>binding = do</code> <code> name <- getLine</code> <code> putStrLn name</code>
$e > rest$	e rest	

Notăția do pentru monade

```
twoBinds' :: IO ()
twoBinds' =
    putStrLn "name pls:" >>
    getLine >>=
        \name ->
            putStrLn "age pls:" >>
            getLine >>=
                \age ->
                    putStrLn ("y\u00fchelo\u00f0har:\u00f0"
                               ++ name ++ "\u00fdu\u00f0is:\u00f0"
                               ++ age ++ "\u00fdu\u00f0years\u00fdu\u00f0old.\u00f0")
```

Notația do pentru monade

```
twoBinds :: IO ()
twoBinds = do
    putStrLn "name pls:"
    name <- getLine

    putStrLn "age pls:"
    age <- getLine

    putStrLn ("y helo thar:"
              ++ name ++ " who is:"
              ++ age ++ " years old.")
```

Notația do pentru monade

($>=$) :: $m\ a \rightarrow (a \rightarrow m\ b) \rightarrow m\ b$
($>$) :: $m\ a \rightarrow m\ b \rightarrow m\ b$

Notația cu operatori	Notația do
$e >= \lambda x \rightarrow \text{rest}$	$x <- e$ rest
$e >= \lambda_{} \rightarrow \text{rest}$	e rest
$e > \text{rest}$	e rest

De exemplu

$e1 >= \lambda x1 \rightarrow e2 > e3$

devine

Notația do pentru monade

($>=$) :: $m\ a \rightarrow (a \rightarrow m\ b) \rightarrow m\ b$
($>$) :: $m\ a \rightarrow m\ b \rightarrow m\ b$

Notația cu operatori	Notația do
$e >= \lambda x \rightarrow \text{rest}$	$x \leftarrow e$ rest
$e >= \lambda_{} \rightarrow \text{rest}$	e rest
$e > \text{rest}$	e rest

De exemplu

$e1 >= \lambda x1 \rightarrow e2 > e3$

devine

do

$x1 \leftarrow e1$
 $e2$
 $e3$

Notația do pentru monade

```
(>=) :: m a -> (a -> m b) -> m b  
(>) :: m a -> m b -> m b
```

De exemplu

e1 >= \x1 -> e2 >= \x2 -> e3 >= _ -> e4 >= \x4 -> e5

devine

Notația do pentru monade

```
(>=)  :: m a -> (a -> m b) -> m b  
(>)   :: m a -> m b -> m b
```

De exemplu

```
e1 >= \x1 -> e2 >= \x2 -> e3 >= \_ -> e4 >= \x4 -> e5
```

devine

do

```
x1 <- e1  
x2 <- e2  
e3  
x4 <- e4  
e5
```

Functor și Applicative definiți cu return și >>=

```
instance Monad M where
    return a = ...
    ma >>= k = ...
```

```
instance Applicative M where
    pure = return
    mf <*> ma = do
        f <- mf
        a <- ma
        return (f a)
-- mf >>= (\f -> ma >>= (\a -> return (f a)))
```

```
instance Functor M where
    fmap f ma = pure f <*> ma
-- ma >>= \a -> return (f a)
-- ma >>= (return . f)
```

Exemple de efecte laterale

I/O	Monada IO
Parțialitate	Monada Maybe
Excepții	Monada Either
Nedeterminism	Monada <code>[]</code> (listă)
Logging	Monada Writer
Stare	Monada State
Memorie read-only	Monada Reader

Pe săptămâna viitoare!